

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมข้อมูลข่าวสารความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม มีผลกระทบทั่วถึงอย่างรวดเร็ว บุคคลในสังคมต้องติดต่อ สื่อสารกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศจึงกลายเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่ง ในการสื่อสารความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและกัน ในการศึกษาหาข้อมูลความรู้ และถ่ายทอดวิทยาการต่างๆ แก่กัน ในด้านเศรษฐกิจ ภาษามีความจำเป็นยิ่งขึ้น ในการเจรจาต่อรองด้านการค้าและการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การรู้ภาษาต่างประเทศ จะช่วยสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างชนชาติไทยและชนชาติอื่น เพราะมีความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละเชื้อชาติ ทำให้สามารถปฏิบัติติดต่อกันได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม มีความเข้าใจและภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมไทย สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยไปสู่สังคมโลก (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1)

การเรียนภาษาต่างประเทศแตกต่างจากการเรียนสาระการเรียนรู้อื่น เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้เรียนภาษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับภาษาเท่านั้นแต่เรียนภาษาเพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ตามความต้องการในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในชีวิตประจำวัน และการงานอาชีพ การที่ผู้เรียนจะใช้ภาษาได้ถูกต้องคล่องแคล่วและเหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับทักษะการใช้ภาษา ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนภาษาที่ดีผู้เรียนจะต้องมีโอกาสได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุด ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การจัดการกระบวนการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะของภาษา การจัดการเรียนการสอนภาษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงควรจัดกิจกรรมให้หลากหลาย ทั้งกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา และกิจกรรมการฝึกผู้เรียนให้รู้วิธีการเรียนภาษาด้วยตนเองควบคู่ไปด้วย อันจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่พึ่งตนเองได้ (learner-independence) และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ทั้งด้านภาษาต่างประเทศ โดยใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ในการเรียนวิชาอื่นๆ ในการศึกษาต่อรวมทั้งในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นจุดหมายสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2549, หน้า 2)

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านการเรียนรู้ในสาขาต่างๆ ที่ล้ำหน้าไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความทันสมัยของเทคโนโลยีด้านการคมนาคมและการติดต่อสื่อสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็วพร้อมแดน ทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้เข้าไปมีบทบาทในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของชุมชนนานาชาติ จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องและร่วมงานกัน

อย่างแน่นแฟ้นกล่าวคือผูกพันกับองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ระหว่างประเทศเหล่านั้น เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องและสอดคล้องกับระเบียบใหม่ของสังคมโลก ตลอดจนจะต้องตระหนักในการแสดงบทบาทในความสัมพันธ์อันดีระหว่างอารยประเทศต่าง ๆ รวมทั้งจะต้องอยู่ร่วมในการแข่งขัน บนเวทีระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่สามารถทัดเทียมกับนานาอารยประเทศได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 15 -16) ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่คนไทยจะต้องมีทักษะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันทั่วโลก เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การเจรจาต่อรอง การสร้างสัมพันธ์อันดี รวมถึงการทำให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมที่ต่างกันของแต่ละเชื้อชาติ (นพเก้า ณ พัทลุง, 2548, หน้า 7)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้จัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นสาระที่สำคัญ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยได้รับการจัดลำดับความสำคัญอยู่ในกลุ่มที่สองเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งประการสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในปัจจุบันของประเทศไทยนั้น ภาษาอังกฤษได้รับการกำหนดให้นำไปจัดการเรียนการสอนในทุกช่วงชั้น โดยสถานศึกษาสามารถจัดเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน และสามารถจัดเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่มีความลึกและเข้มข้นได้ หรือสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาใหม่ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 2 ขึ้นไป ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ที่สามารถจัดทำเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 1)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ได้กำหนดกรอบเนื้อหา (framework) ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแยกเป็น 4 สาระ (4 strands) คือ ภาษาเพื่อการสื่อสาร (communications) ภาษาและวัฒนธรรม (cultures) ภาษาและความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น (connections) และภาษาและความสัมพันธ์กับชุมชนโลก (communities) ซึ่งสาระทั้งหมดที่กำหนดไว้ สะท้อนถึงเป้าหมาย (goals) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาทุกด้าน พัฒนาสมรรถภาพทางภาษา ในลักษณะที่ก้าวไปตามความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนรู้ และนำไปสู่ประสิทธิภาพในการเรียนภาษาในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งได้เน้นให้สถานศึกษาได้ใช้กรอบเนื้อหาทั้ง 4 สาระ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการมากกว่าแยกสอนทีละสาระ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 3-4) นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดให้สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ได้ใช้กรอบเนื้อหาทั้ง 4 สาระ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางที่สำคัญใน

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ให้มีเนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน และได้เน้นการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ (content area) และทักษะ (skill) ที่สามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ภาษา (กรรณิการ์ กาญจนดา, 2546, หน้า 1-2)

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ถึงแม้ได้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน แต่ในสภาพจริงยังเป็นเพียงแค่การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับภาษา ซึ่งทำให้เกิดปัญหาคือผู้เรียนไม่สามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้ โดยเฉพาะทักษะการพูด ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการใช้ภาษาการสื่อสารนั้น พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการพูด หรือสนทนา เพื่อติดต่อกับชาวต่างประเทศได้น้อยมาก ทั้งที่ผู้เรียนได้เรียนภาษาอังกฤษมาแล้วเป็นเวลาหลายปี และมีความรู้ทางคำศัพท์และโครงสร้างทางไวยากรณ์พอสมควร โดยสาเหตุเกิดจากการเรียนการสอนที่ยังไม่ได้เน้นถึงการนำภาษาไปใช้อย่างจริงจัง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเรียนการสอนที่มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับภาษามากกว่าการใช้ภาษาได้ ดังนั้นแนวโน้มในการเรียนภาษาอังกฤษในปัจจุบันและอนาคตจึงเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ (ณัฐริชา ทศน์แก้ว, 2549, หน้า 2)

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวทำให้การสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันยึดแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารซึ่งเป็นวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้จริง ซึ่งแคนดลิน (Candlin, 1987, p. 4) และเทลเลอร์ (Taylor, 1983, pp. 69-87) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สอดคล้องกันว่าการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นจะต้องประกอบไปด้วยทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตลอดจนทักษะในด้านการให้เหตุผล ครูผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายเนื่องจากการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันได้เน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้

จากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง (listening skill) และทักษะการพูด (speaking skill) จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารในสถานการณ์จริงได้ ซึ่งในปัจจุบันมีวิธีสอนทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลากหลายวิธีที่เป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนได้นำไปจัดการเรียนการสอนทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เช่น การใช้บทสนทนา (dialogues) แบบฝึกพูด (drills) การถาม-ตอบ (question and answer) เกมภาษา (language games) การอภิปราย (discussion-making activities) แบบสอบถาม (questionnaires and quiz) กิจกรรมการแก้ปัญหา (problem-solving activities) กิจกรรมการ

ละคร (drama activities) การแสดงทำใบ้ (mime) บทบาทสมมุติ (role-play) และสถานการณ์จำลอง (simulation) เป็นต้น (Byrne, 1987, p. 1)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า หากมีการนำเนื้อหาและกิจกรรมฝึกปฏิบัติในการฟังและการพูดอย่างแท้จริงที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนการฟังและการพูดภาษาอังกฤษจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นอยากเรียนและเห็นความสำคัญของการฟังและการพูดภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในการแสวงหาความรู้และเพื่อความบันเทิงในรายวิชาการสอนทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาจุดมุ่งหมายหนึ่งคือให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาการฟังและการพูดภาษาอังกฤษจากเนื้อหาและกิจกรรมของเจ้าของภาษาที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษจากการฟังและการพูดในชีวิตจริง แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะการฟังและทักษะการพูดเพื่อความเข้าใจและการฟังเพื่อหารายละเอียดและใจความสำคัญ ตลอดจนไม่สามารถบันทึกหรือเล่าสรุปความจากเรื่องที่ฟังและพูด นอกจากนี้ผู้เรียนยังขาดทักษะการใช้กลวิธีการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ จากปัญหาดังกล่าวหากมีการนำเนื้อหาและกิจกรรมฝึกปฏิบัติในการฟังการพูดภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนการฟังการพูดภาษาอังกฤษ จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดเพื่อนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Paul, 2004, p. 71)

สวณิต ยมาภัย (2551, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของการพูดไว้ว่า การพูด คือการใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และอากัปกิริยา ทำทาง เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความรู้สึก และความต้องการของผู้พูด ให้ผู้ฟังรับรู้ และเกิดการตอบสนอง ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษที่ถูกต้องตั้งแต่ การออกเสียงคำศัพท์ การออกสำเนียงที่เป็นประโยค ตลอดถึงโครงสร้างทางไวยากรณ์และประโยคพูดตรงตามสถานการณ์ของการใช้ภาษา มีความคล่องแคล่วในการพูดและการใช้ทำทางและน้ำเสียงประกอบการพูดได้อย่างเป็นธรรมชาติ

การฟังภาษาอังกฤษให้เข้าใจมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศไทยมักนิยมให้ผู้เรียนเข้าใจกฎเกณฑ์ของภาษา เน้นหนักทักษะการอ่านและเขียน ส่วนทักษะการฟังและพูดเพิ่งได้รับความสนใจ เพราะต้องติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติโดยใช้ทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษมากกว่าในอดีต การฟังอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การฟังที่ผู้ฟังไม่ต้องมีส่วนร่วมในการโต้ตอบ เช่น ฟังวิทยุ ดูและฟังจากโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฟัง การบรรยาย เป็นต้น
2. การฟังที่ผู้ฟังต้องมีส่วนร่วมในการสนทนา ในกรณีนี้ผู้ฟังต้องทั้งฟังและพูดไม่ว่าจะเป็น การฟัง ประเภทใดในสองประเภทนี้ ปัญหาในการฟังย่อมเกิดขึ้นได้เสมอสำหรับผู้เรียน

ภาษาต่างประเทศ เพราะผู้เรียนมีความรู้ทางด้านภาษาไม่เท่าเจ้าของภาษา (Shelagh Rixon, 1986, p.3)

ในอดีตหลายคนเข้าใจว่าในกระบวนการทักษะของการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งมีอยู่สี่ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ทักษะการฟังเป็นทักษะที่ไม่ต้องการการฝึกฝนผู้เรียนจะฟังเข้าใจไปเองเมื่อได้เรียนรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง รู้ไวยากรณ์ รูปประโยคและศัพท์ คนส่วนมากเข้าใจว่าการฟังเป็นทักษะที่รับเท่านั้น (passive skill) ผู้ฟังไม่ต้องทำอะไรเลย ได้แต่รับฟังอย่างเดียว ซึ่งไม่เป็นความจริงอันที่จริงการที่ผู้ฟังจะเข้าใจสิ่งที่ได้ยิน ผู้ฟังต้องใช้ความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษทั้งหมดที่ได้เรียนมาแล้ว รวมทั้งความรู้หลายสาขา และประมวลความรู้เหล่านั้นมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้ยิน และพยายามเข้าใจว่าผู้พูดหมายความว่าอย่างไร (Candlin, 1987, p.6)

การฟังภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการฟังภาษาอังกฤษ ปัญหาในการฟังได้แก่การฟังเสียงที่แตกต่างจากเสียงในภาษาที่หนึ่งซึ่งเสียงเน้นหนัก ทำนองเสียง การออกเสียง การพูดซ้ำ การคาดการณ ความเข้าใจคำศัพท์ความหมายย่อจากจากการฟังสำเนียงภาษาและตัวชี้แนะทั้งภาพและเสียง (Ur, 1984, p. 7) บุคคลผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการฟังนั้น คือผู้ที่สามารถนำข้อมูลที่ได้ฟังมาเรียบเรียงจนเกิดความเข้าใจแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในขณะที่ฟัง คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะและประสบการณ์การฟังในสถานการณ์จริง (Anderson, & Lynch, 1988, p. 23)

การพูดเป็นสิ่งสำคัญเพราะการสอนภาษาทุกภาษา มีธรรมชาติของการเรียนรู้เช่นเดียวกัน คือ เริ่มจากการฟัง และการพูดแล้วจึงไปสู่การอ่านและการเขียนตามลำดับ จุดมุ่งหมายของการพูด คือ การสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วยการพูดอย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว ครูผู้สอนควรมีความรู้และความสามารถอย่างไรจึงจะสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการพูดให้แก่ผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับระดับศักยภาพของผู้เรียน (อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด, 2546, หน้า 4)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (co-operative learning) หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งได้รับการจัดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนในกลุ่มโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จัดเป็นโครงสร้างทางสังคม ผู้เรียนจะรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองพอ ๆ กับรับผิดชอบการเรียนรู้ของสมาชิกภายในกลุ่มที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำงานช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนความสำเร็จของกันและกัน โดยที่เน้นนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มจะมีความรับผิดชอบงานของตน การทำงานที่ได้รับมอบหมายของแต่ละคนจะมีการตรวจสอบ และนำผลการทำงานเสนอในกลุ่ม ๆ จะทำหน้าที่ช่วยเหลือว่าใครอ่อนด้านใด คนที่เก่งจะช่วยเหลือด้านนั้น ซึ่งจะทำให้การทำงานกลุ่มเข้มแข็งขึ้น ดังนั้น ทุกคนจึงต้องช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อตนเองก่อนและในการตอบแทนการทำงานร่วมกันของกลุ่มจะมีการให้รางวัลตอบแทนความดีเป็นกลุ่มแทนการให้รางวัลเป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ นักเรียนต้องมีทักษะทางสังคมเพื่อให้สามารถทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจสามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสารและสามารถแก้ไขปัญหาคัดแย้งในการทำงานร่วมกัน เข้าใจบทบาทของตนเองในการช่วยเหลือให้กลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลง และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สมพิศ แสงศิริรักษ์, 2545, หน้า 20)

หลักการพื้นฐานของการเรียนแบบร่วมมือ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ดังนี้

1. ทีม (teams) การเรียนแบบร่วมมือต้องการทีม อาจเป็นทีมแบบผสมตามความสามารถทางการเรียน กลุ่มแบบสุ่มหรือกลุ่มสนใจ

2. ความมุ่งมั่น (will) ความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ของนักเรียนที่จะรวมพลังกันภายในกลุ่ม นักเรียนต้องมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเสริมแรงทีมที่ประสบความสำเร็จเป็น ทีมที่สุดยอด ทีมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดและทีมที่ดี (super team, great team and good team)

3. การจัดการ (management) การจัดการเพื่อให้กลุ่มทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดการของครูด้วยกล่าวคือ ครูต้องมีการจัดการที่ดีเพื่อให้กลุ่มของนักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทักษะทางสังคม (social skills) ทักษะทางสังคม คือ การพัฒนาทักษะของการอยู่ร่วมกัน มารยาททางสังคมให้เกิดในตัวของนักเรียนเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

5. หลักพื้นฐาน (principles) หลักพื้นฐานหรือนิยามของการเรียนแบบร่วมมือมี 4 ข้อ ดังนี้

5.1 การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (positive interdependence)

5.2 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนจะนำมาซึ่งความรับผิดชอบของกลุ่ม (individual accountability)

5.3 การมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน (equal participation)

5.4 การมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กันของสมาชิกภายในกลุ่ม (simultaneous interaction)

6. โครงสร้างและการจัดโครงสร้าง (structure and structuring) โครงสร้างกิจกรรม และการจัดโครงสร้างของกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ ผู้สอนจะต้องเลือกโครงสร้างที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาโครงสร้าง กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้กันแพร่หลายมีหลายโครงสร้าง เช่น STAD, Jigsaw LT และ GI เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ จอนสัน, และจอนสัน (Jhonson & Jhonson, 1997, p. 25) มีองค์ประกอบ ที่สำคัญดังนี้

1. สร้างความรู้สึกพึ่งพากัน (positive interdependence) ให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี คือ

1.1 กำหนดเป้าหมายร่วมของกลุ่ม (mutual goals) ให้ทุกคนต้องเรียนรู้ เหมือนกับการให้รางวัลรวม เช่น ถ้าสมาชิกทุกคนของกลุ่มได้คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90 ขึ้นไป ของคะแนนเต็ม

1.2 (joint rewards) สมาชิกในกลุ่มนั้นจะได้คะแนนพิเศษอีกคนละ 5 คะแนน ให้ใช้เอกสาร หรือแหล่งข้อมูลร่วมกัน (share resources) ครูอาจแจกเอกสารที่ต้องใช้เพียง 1 ชุด สมาชิกแต่ละคนจะต้องช่วยกันอ่าน โดยแบ่งเอกสารออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อทำงานที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จ

1.3 กำหนดบทบาทของสมาชิกในการทำงานกลุ่ม (assigned roles) งานที่ มอบหมายแต่ละงานกำหนดบทบาทการทำงานของสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกัน หากเป็นงาน เกี่ยวกับตอบคำถามในแบบฝึกหัดที่กำหนด ครูอาจกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้อ่าน คำถาม ผู้ตรวจสอบผู้กระตุ้นให้สมาชิกช่วยกันคิดหาคำตอบและผู้จด บันทึกคำตอบ

2. จัดให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน (face – to – face interaction) ให้นักเรียน ทำงานด้วยกัน ภายใต้บรรยากาศของความช่วยเหลือและส่งเสริมกัน

3. จัดให้มีการรับผิดชอบในส่วนบุคคลที่จะเรียนรู้ (individual accountability) เป็น การทำให้นักเรียนแต่ละคนตั้งใจเรียนและช่วยกันทำงาน ไม่เอาเปรียบเพื่อน ครูอาจจัด สภาพการณ์ได้ด้วยการประเมินเป็นระยะ สุ่มสมาชิกของกลุ่มให้ตอบคำถามหรือรายงานผลการ ทำงานสมาชิกทุกคนจึงต้องเตรียมพร้อมที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่ม

4. ให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะสังคม (social skills) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี นักเรียนต้องมีทักษะทางสังคมที่จำเป็น ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การตัดสินใจ การสร้างความ ไว้วางใจ การสื่อสาร และทักษะการจัดการกับข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

5. จัดให้มีกระบวนการกลุ่ม (group processing) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียน ประเมินการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และหาทางปรับปรุงการทำงาน กลุ่มให้ดีขึ้น

จากหลักการดังกล่าว ทำให้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลงานเป็นกลุ่มในขณะที่ทำงานนักเรียนช่วยกันคิดและช่วยกันตอบคำถามพยายามทำ ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของคำตอบให้นักเรียนขอความช่วยเหลือจาก เพื่อนก่อนที่จะถามครูและครูชมเชยหรือให้รางวัลกลุ่มตามผลงานของกลุ่มเป็นหลัก (ละเอียดย จุฑานันท์, 2544, หน้า 10) รูปแบบที่ใช้มีดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์การสอนให้ชัดเจน

2. จัดกลุ่มทุกกลุ่มให้มีนักเรียน 4 คน ประกอบด้วยสมาชิกที่มีระดับความสามารถ ทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน คือ นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง นักเรียนที่มี ระดับความสามารถทางการเรียนปานกลางและนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่ำ ละครึ่ง สมาชิกในกลุ่มจะศึกษาทำความเข้าใจบทเรียนร่วมกันโดยช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อ

ความสำเร็จของกลุ่ม หากนักเรียนยังใหม่กับการเรียนแบบร่วมมือควรใช้กลุ่มที่มีขนาดเล็ก เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด นักเรียนในแต่ละกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีเพศหญิง และเพศชาย แต่ในบางครั้งการจัดนักเรียนที่มีความสามารถเหมือนกันเข้ากลุ่มเดียวกันเพื่อฝึกทักษะก็สามารถทำได้ สลาบิน (Slavin, 1978, pp. 39 - 41)

3. จัดให้นักเรียนนั่งหันหน้าเข้าหากันเป็นวงเพื่อให้สามารถสื่อสารพูดคุยกันได้ง่าย

4. จัดเอกสารหรือสื่อการสอนที่ทำให้นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น จัดเอกสารให้กลุ่มละชุดเดียว เพื่อให้นักเรียนแบ่งกันดู แบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยให้แต่ละคนรับผิดชอบในการอ่าน และทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างกลุ่มเพื่อสมาชิกภายในกลุ่มต้องพึ่งพาช่วยเหลือกัน ทำให้กลุ่มของตนเป็นกลุ่มที่ชนะ

5. กำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดการพึ่งพากัน ตัวอย่างบทบาทในการทำงานกลุ่ม ได้แก่ ผู้สรุปย่อทำหน้าที่สรุปบทเรียน ผู้ตรวจสอบทำหน้าที่สอบถามเพื่อนสมาชิก ผู้กระตุ้นทำหน้าที่ส่งเสริมชักชวนให้เพื่อนสมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็น ผู้บันทึกทำหน้าที่จดบันทึกการตัดสินใจของกลุ่มหรือรายงานของกลุ่มผู้สังเกตทำหน้าที่ตรวจสอบความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

6. อธิบายงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำ

7. แจกเงื่อนไขเพื่อนจัดสภาพให้เกิดความเกี่ยวพันกันในเรื่องของเป้าหมายร่วม อาจทำได้โดยกำหนดให้กลุ่มผลิตผลงานร่วมกันเพียง 1 ชิ้น หรือให้รางวัลกลุ่มจากผลงานของสมาชิกแต่ละคน

8. จัดสภาพให้เกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของแต่ละคน ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีส่วนทำงานให้กับกลุ่ม เช่น ครูจัดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูสุ่มเลือกสมาชิกคนใดคนหนึ่งขึ้นมารายงานผลงานของกลุ่ม หรือครูเลือกผลงานของสมาชิกคนใดคนหนึ่งมาเป็นตัวแทนของกลุ่มแล้วให้คะแนนกลุ่มจากผลงานของสมาชิกคนนั้น เป็นต้น

9. จัดสภาพให้เกิดความร่วมมือระหว่างกลุ่ม เป็นต้นว่าให้ถามเพื่อนกลุ่มอื่นได้ เมื่อต้องการความช่วยเหลือ

10. อธิบายเกณฑ์ของความสำเร็จ การให้คะแนนควรเป็นแบบอิงเกณฑ์มากกว่าอิงกลุ่ม สำหรับกลุ่มแบบแตกต่าง (heterogeneous groups) เกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแต่ละกลุ่มต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป

11. ระบุพฤติกรรมที่คาดหวัง ในระยะแรกพฤติกรรมที่คาดหวัง คือ ให้อยู่กับกลุ่มถามชื่อของเพื่อนสมาชิก ในพฤติกรรมระดับที่ซับซ้อนขึ้น ได้แก่ ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการอธิบาย ทุกคนเข้าใจ และเห็นด้วยกับคำตอบของกลุ่ม

12. ระหว่างที่นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ครูมีบทบาท ดังนี้

12.1 สังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อดำเนินการแก้ไข หากนักเรียนประสบปัญหาในการทำงานหรือปัญหาเกี่ยวกับการร่วมมือกัน

12.2 ให้ความช่วยเหลือนักเรียน ครูจำเป็นต้องเข้าไปแทรกในระหว่างการทำงานของนักเรียนเป็นครั้งคราว เพื่อชี้แจงคำสั่ง เพื่อตอบปัญหาข้อสงสัย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น พูดคุย และเพื่อสอนทักษะการเรียนรู้

12.3 สอนทักษะการร่วมมือเพื่อให้สื่อสารกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศความไว้วางใจกัน และการจัดการกับความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

13. สรุปบทเรียนโดยนักเรียนและครู

14. นักเรียนประเมินการทำงานของสมาชิกในกลุ่มและหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการทำในครั้งต่อไป

15. การประเมินผล ประเมินผลงานของนักเรียน ทำได้ดังนี้

15.1 ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้คะแนนเท่ากันซึ่งเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนร่วมมือกัน หรือให้แรงเสริมแบบร่วมมือไปพร้อมกับการให้แรงเสริมรายบุคคลโดยให้คะแนนเป็นรายบุคคลจากผลงานของแต่ละคนและให้รางวัลกลุ่ม จากคะแนนรวมของสมาชิกในกลุ่มหรือนักเรียนได้คะแนนของตนเองรวมกับคะแนนพิเศษ (bonus points) ที่ได้ จากจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

15.2 การเสนอผลงานของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ

15.3 การทดสอบ

15.4 การสังเกตการทำงานของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

15.5 การแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนในชั้นระดมสมอง

16. ประเมินการทำงานของกลุ่ม จากการสังเกตระหว่างเรียนและการอภิปรายในชั้นกระบวนการกลุ่ม

จากหลักการ และแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือดังที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นการสอนการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือจึงมีกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เข้าไปเรียนรู้การฟังและการพูดอยู่ในกิจกรรมที่กำลังเรียนอยู่ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การใช้ภาษาและได้ทักษะการฟังจากการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในสถานการณ์นั้นๆ และสามารถเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ถูกต้องตามสถานการณ์ของการใช้ภาษา (Slavin, 1987, p. 8)

นักศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษจากการศึกษาค้นพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้การฟังและการพูดภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากเพราะนอกจากนักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการเรียนภาษาอังกฤษแล้วยังมีประสิทธิภาพใน

การฟังและการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้นเพราะได้เข้าไปเรียนรู้ในห้องเรียนและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง (Slavin, 1987, p. 69) ในการเรียนแบบร่วมมือ วัฒนาพร ระบุว่าทุกซ์ (2541, หน้า 56) สมคิด สร้อยน้ำ (2542, หน้า 46) และอารี สันทนต์ (2543, หน้า 33-37) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนในทุกแขนงวิชา โดยเฉพาะทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือยังเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี (Slavin, 1987, p. 78) ผู้เรียนการฟังและการพูดโดยกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือที่มีความสามารถสูงกว่าจะช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มที่มีความสามารถต่ำกว่า ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้เรียนไม่เพียงแต่จะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเพียงอย่างเดียว แต่เขาจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อน ๆ ภายในกลุ่มของเขาด้วย พร้อมทั้งเป็นกำลังใจให้แกกันและกัน ผู้เรียนจะให้ความเคารพต่อความเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนหรือมีความสามารถในด้านนั้น ๆ มากกว่าตน ตลอดจนช่วยสนับสนุนเพื่อนสมาชิกในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544, หน้า 45)

การสอนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษมีความจำเป็นที่จะต้องเร้าหรือจูงใจผู้เรียนให้มีความสนใจและรู้สึกมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรม ตลอดจนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือเป็นประโยชน์ต่อการสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจในการเรียนรู้การฟังและการพูดภาษาอังกฤษได้อีกวิธีหนึ่ง โดยเป็นการเร้าให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะใช้ภาษาเพื่อติดต่อสื่อสารกัน ฝึกทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสนใจในการฝึกภาษาให้คล่องแคล่วมากขึ้น ซึ่งการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการฝึกภาษาในกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้เพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นใจยิ่งขึ้น เมื่อต้องใช้ภาษาในการสื่อสารในสถานการณ์ที่จะต้องประสบในชีวิตจริง (สุมิตา เรือนแป้น, 2546, หน้า 51)

อนึ่ง ความพึงพอใจในการเรียนรู้ภาษานั้น นับได้ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเจตคติ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ดีจะช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนก็ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น และเมื่อนักเรียนมีความสำเร็จในการเรียนที่ดีขึ้น ก็ส่งผลให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษตามไปด้วย (พัชรินทร์ วงศ์สุภาเลิศ, 2547, หน้า 21)

จากการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านมามีพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ประจำปีการศึกษา 2549 ซึ่งพบว่าคะแนนวิชาภาษาอังกฤษของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 13.81 และคิดเป็นคะแนน

เฉลี่ยร้อยละ 34.51 ซึ่งคิดเป็นจำนวนนักเรียนเฉลี่ยร้อยละ 5.63 อยู่ในเกณฑ์ดี จำนวนนักเรียนเฉลี่ยร้อยละ 45.68 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ และจำนวนนักเรียนเฉลี่ยร้อยละ 48.69 อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุงแก้ไข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าว ดังนั้นสิ่งที่ครูผู้สอนควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาคือการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ได้กำหนดให้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับมัธยมตอนต้น (the beginning high school level) ที่จะต้องสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับระดับที่เรียน กล่าวคือสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับพื้นฐานที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันได้ และมีความเข้าใจและใช้ภาษาต่างประเทศ แลกเปลี่ยน นำเสนอข้อมูล ข่าวสารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แสดงความรู้สึกนึกคิด และความคิดรวบยอด โดยใช้คำเสียง ทำทางในรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ แต่ในปัจจุบัน การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษระดับพื้นฐานในการสื่อสารได้ ซึ่งผลที่จะตามมาก็คือ นักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรมัศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่ำและไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษตามความสามารถของระดับชั้นได้ รวมทั้งอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาในการเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป (ผจงกาญจน์ ภูวิภาดาบรรณ, 2540, หน้า 14)

จากปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้ทำการวิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ได้ตระหนักในปัญหาเรื่องการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ซึ่งทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษมีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา เพราะเป็นทักษะพื้นฐานที่จะทำให้ นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีสอนการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือไปจัดการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสูงขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษในการสอนการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ หรือนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษในการนำวิธีสอนการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD ไปพัฒนาความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษในระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโคกกระเทียมวิทยาลัย ถนนพหลโยธิน ตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งมีทั้งหมด 8 ห้อง ห้องละ 36 คน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 288 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโคกกระเทียมวิทยาลัย ถนนพหลโยธิน ตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ได้มาจากการสุ่ม 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลาก (lottery method) มา 1 ห้องเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 36 คน ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง โดยการจับสลากเพื่อให้ได้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปรากฏผลดังนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 36 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 36 คน เป็นกลุ่มควบคุม ทั้งนี้ที่ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มโดยเลือกเอาหนึ่งห้องเรียน แล้วแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนั้น เพราะว่าการจัดห้องเรียนของโรงเรียนเป็นการจัดแบบละความสามารถ ดังนั้นนักเรียนแต่ละห้องจึงมีความรู้ในวิชาภาษาอังกฤษใกล้เคียงกัน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกจากหน่วยการเรียนรู้ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ช่วงชั้นที่ 3 เพื่อใช้ในการทดลองกับกลุ่มทดลองและกลุ่ม

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่ 14 มิ.ย. 2555
เลขทะเบียน 247180
เลขเรียกหนังสือ

ควบคุมให้มีขอบเขตเนื้อหาเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่เลือกและหัวข้อย่อยที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น ดังนี้ คือ

2.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : Personal identification

- Introducing yourself
- Introducing others
- Welcoming Customers

2.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : Life at home

- occupation

2.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : Places

- asking for directions

2.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : Traveling

- air travel with Nick and Lisa
- shopping

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 20 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง กับอีก 1 วัน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 25 ชั่วโมง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมี 2 วิธี ได้แก่

- 4.1.1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD
- 4.1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู

4.2 ตัวแปรตาม

- 4.2.1 ทักษะการฟังและการพูด
- 4.2.2 ความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD (Student Team Achievement Division หรือ STAD) หมายถึง การเรียนแบบร่วมมือที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4 คน ซึ่งประกอบ ด้วยนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง 1 คน ปานกลาง 2 คน และต่ำ 1 คน

มีขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น (class presentation) โดยครูผู้สอนเสนอเนื้อหา

นักเรียนทั้งห้อง ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมตามลักษณะของเนื้อหา บทเรียนโดยใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบ

ขั้นที่ 2 การเรียนกลุ่มย่อย (team study) ประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มจะแตกต่างกันเรื่องเพศและระดับสติปัญญา หน้าที่สำคัญของกลุ่มคือการเตรียมสมาชิกของกลุ่มให้สามารถทำแบบทดสอบได้ดี กิจกรรมของกลุ่มอยู่ในรูปการอภิปรายหรือแก้ปัญหาาร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มต้องช่วยเพื่อนให้มีความรู้ทุกคนอย่างอง่แก่ คนเก่งจะช่วยสอนคนอ่อนให้เข้าใจ หากไม่เข้าใจให้ปรึกษาเพื่อนในกลุ่ม ปรึกษาครู ขณะร่วมศึกษาไม่เสียงดัง

ขั้นที่ 3 การทดสอบย่อย (small test) หลังจากเรียนไปแล้ว 1-2 ชั่วโมง ทดสอบทุกคนให้ทุกคนทำข้อทดสอบตามความสามารถของตน ไม่ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 4 คะแนนในการพัฒนาตนเอง (individual improvement scores) เป็นคะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบที่สอบได้เทียบกับคะแนนมาตรฐาน คะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความก้าวหน้าของผู้เรียนทำได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความขยันที่เพิ่มขึ้นมากกว่าบทเรียนก่อนหรือไม่ นักเรียนมีโอกาสได้คะแนนสูงสุดเพื่อช่วยเหลือกลุ่มหรืออาจจะไม่ให้เลย ถ้าหากได้คะแนนน้อยกว่าฐานเกิน 10 คะแนน

ขั้นที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการยกย่องและการยอมรับ (team recognition) กลุ่มใดที่ได้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (คะแนนของกลุ่มนักเรียนอาจคิดเป็น 20% ของคะแนนรวมทั้งหมดของวิชานั้น) กลุ่มนั้นจะได้รับรางวัล

กิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู หมายถึง วิธีสอนภาษาอังกฤษ ที่ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ของกระทรวงศึกษาธิการ มีการดำเนินการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ (learning procedures) ตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (communicative approach) และใช้ขอบเขตเนื้อหาเดียวกันกับเนื้อหาตามวิธีสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ คือ

1. ขั้นเตรียมความพร้อมหรือชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (warm up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนเนื้อหาการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ อาจจะเป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้ว หรืออาจจะเป็นการนำเข้าสู่อเนื้อหาใหม่ที่กำลังจะเรียนต่อไป

2. ขั้นการนำเสนอ (presentation) เป็นการเสริมทักษะทางการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ (English increasing) แก่นักเรียน ซึ่งเป็นตัวอย่างภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูล (informant) และนักเรียนมีหน้าที่ในการฟัง พูด สังเกต ร่วมแสดงความคิดเห็น และจดบันทึก

3. ขั้นฝึก (practice) ในขั้นนี้นักเรียนมีหน้าที่ในการฝึกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจะต้องฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษที่ครูผู้สอนนำเสนอไปแล้วใน

ชั้นนำเสนอ (presentation) ซึ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล ส่วนครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุม (conductor) ในการฝึกภาษาของนักเรียนทุกกลุ่มและรายบุคคล

4. ขั้นนำไปใช้ (production) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้นำภาษาไปใช้เพื่อการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการฟังหรือการพูด โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ (advisor) และช่วยเหลือนักเรียนในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ ส่วนนักเรียนมีหน้าที่ในการใช้ภาษาให้ถูกต้องและฟังอย่างเข้าใจ (obviously productive language using speaking and listening) เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

5. ขั้นสรุป (wrap up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสรุปสาระสำคัญของบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้

ทักษะการฟัง-การพูด หมายถึง หมายถึง ความสามารถในการฟังภาษาที่แสดงออกมาโดยการพูดที่สามารถสื่อสารได้เข้าใจระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ คือ การออกเสียงที่ถูกต้อง พูดถูกต้องตามโครงสร้างประโยคทางไวยากรณ์ พูดตรงตามสถานการณ์ของการใช้ภาษา มีความคล่องแคล่วในการพูด และการใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบการพูดได้อย่างเป็นธรรมชาติ ส่วนผู้ฟัง สามารถฟังจากผู้พูดได้ว่า พูดถึงเรื่องอะไร และจะต้องสื่อสารกับไปอย่างไร

ความพึงพอใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือความรู้สึกในเชิงบวก ซึ่งมีลักษณะของความรู้สึก คือ พอใจ ชอบ เอาใจใส่ กระตือรือร้น เพลิดเพลิน มีความสุข และมีความพยายาม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนต่อการบรรลุผลสำเร็จในเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยที่ความพึงพอใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนนั้น วัดได้จากองค์ประกอบ 4 ด้านของการจัดการเรียนรู้ คือ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

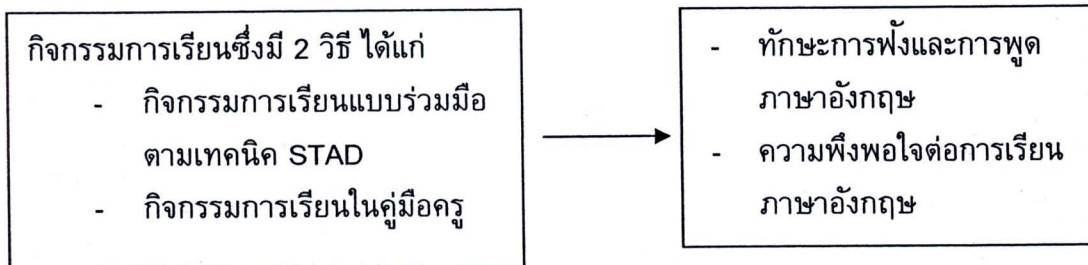
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย แนวคิดทฤษฎี การเรียนแบบร่วมมือพบว่า การเรียนแบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ การยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สลาวิน (Slavin, 1995, p. 319) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือจะประสบผลสำเร็จได้ กลุ่มจะต้องมีลักษณะดังนี้คือ มีเป้าหมายเดียวกันหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้การปฏิบัติตนเพื่อเป้าหมายของกลุ่มหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ต่อผลงานของกลุ่มและความเท่าเทียมกันในการสำเร็จ ซึ่งสลาวินได้

เสนอรูปแบบการจัดการเรียนแบบร่วมมือไว้ 4 รูปแบบ และรูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาทดลองในครั้งนี้คือ การสอนโดยใช้เทคนิค STAD ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งกลุ่มละ 4 คน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคละกัน ระดับความสามารถทางการเรียนสูง กลาง ต่ำ ในอัตราส่วนส่วน 1:2:1 เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ดำเนินการได้ง่าย ใช้ได้กับทุกสาระกลุ่มการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ป็นข้อเท็จจริง เกิดความคิดรวบยอด ค้นหาสิ่งที่มีคำตอบแน่นอน ชัดเจน กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือตามเทคนิค STAD เป็นวิธีสอนภาษาอังกฤษอีกหนึ่งวิธีที่เป็นการส่งเสริมผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาซึ่งจะนำไปสู่การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือตามเทคนิค STAD เป็นการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นให้ผู้เรียนมีการเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนทั้งในขณะเวลาที่เรียนทั้งนอกจากเวลาที่ไม่ได้เรียนซึ่งเป็นวิธีการสอนที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดขึ้นในการเรียนทักษะทางภาษาได้ด้วยการร่วมมือกันต่างคนต่างเห็นจุดบกพร่องของกันและกัน และในขณะเดียวกันนั้นผู้ที่เห็นความบกพร่องของอีกฝ่ายหนึ่งจับบอกและคอยเสริมในส่วนที่ขาดพร้อมทั้งเพิ่มเติมในส่วนที่เข้าใจอยู่แล้ว (Slavin, 1978, pp. 33-42) ดังนั้นนักเรียนจะได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือตามเทคนิค STAD ที่แปลกออกไปจากประสบการณ์ที่เคยได้รับในห้องเรียน และสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้นั้นสามารถถ่ายโยง ผสมผสาน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้มากขึ้น นับได้ว่ากิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือตามเทคนิค STAD เป็นวิธีสอนที่ได้ให้ประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยที่นักเรียนมีการพัฒนาระดับความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษดีขึ้น มีความกล้าที่จะแสดงออกและมีความมั่นใจในการใช้ภาษา มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มในการทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนนักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้และเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมีความสุข ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยวิธีสอนการฟังการพูดและความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือตามเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาการฟังการพูดและความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีสอนการฟังการพูดและความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือตามเทคนิค STAD และกิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูมาเป็นตัวแปรทดลองในการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังการพูดและความพึงพอใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และคาดหวังว่าวิธีสอนของผู้วิจัย คือ วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือตามเทคนิค STAD จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการฟังการพูดและความพึงพอใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครู ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD มีทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู
2. ความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD สูงกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู